

דוד הנרדף

עמיחי שהם

החל מפרק י"ט מתהפך הגלגל על גורלו של דוד, והוא הופך מגיבור עולה לנרדף ונמלט. בנקודה זו, קורותיו של דוד מזכירות את קורותיהן של שתי דמויות מוכרות מספר בראשית - יעקב ויוסף.

בדומה ליעקב, שלבן הבטיח לו את רחל ולבסוף החליף אותה בלאה, אף לדוד הבטיח שאול את בתו הגדולה, אך לבסוף נמלך בדעתו ונתן לו את בתו הצעירה. גם היחס בין שמות בנותיו של לבן דומה ליחס שבין שמות בנותיו של שאול: רחל היא כבשה צעירה ולאה היא כבשה מלאה, ובמקביל - מירב היא 'מים רבים' ומיכל היא 'מים כלים'. שתי הנשים האהובות (רחל ומיכל) הן עקרות, ושתיהן השתמשו בתרפים כדי לרמות את אביהן (רחל החביאה את התרפים; מיכל החביאה תרפים תחת השמיכה כדי לרמות את אביה). הן יעקב והן דוד 'שילמו' תמורת נשותיהם בעבודה (יעקב כרועה צאן; דוד כאיש צבא), ושניהם נאלצו לבסוף לברוח מפני חותנם.

מעניין לציין כי התורה מדגישה את הדמיון שבין יעקב לדוד באמצעות שימוש בניבים לשוניים דומים: יעקב אומר ללבן "למה רימיתני" (בראשית כ"ט, כה), ואילו שאול אומר למיכל "למה ככה רימיתני" (ש"א י"ט, ז). יעקב מעיד "כי מלאו ימי" (כ"ט, כא), ובמקביל - על דוד נאמר "ולא מלאו הימים" (י"ח, כ). לבן אומר ליעקב "למה נחבאת" (ל"א, כז), ויהונתן מציע לדוד "ונחבאת" (י"ט, ב). ולבסוף - יעקב שואל את לבן: "מה פשעי מה חטאתי" (ל"א, לו), בדומה לשאלתו של דוד לשאול: "מה עשיתי, מה עווני ומה חטאתי" (כ, א).

נוסף על דמיון זה, קיים - כאמור - דמיון בולט גם בין דוד לבין יוסף. שניהם הם הבנים הקטנים, שניהם נשלחו ע"י אביהם לדרוש בשלום אחיהם, ובשני המקרים האחים מתייחסים אליהם בעוינות. שניהם נאלצים לחיות בארץ זרה (מצרים ופלשתים) ומתלוננים על כך, אך בסופו של דבר - שניהם זוכים להצלחה גדולה בזכות ה', ושניהם נושאים את בת השליט לאישה.

נראה כי ההקבלה בין דוד לבין יעקב ויוסף נועדה לחזק את מעמדו של דוד כאחד מגדולי האבות (שהרי הוא זוכה לתיאור המפורט ביותר בתנ"ך). במקביל, ההקבלה נועדה להעצים את תחושת הנרדפות של דוד, ע"י השוואתו לדמויות נרדפות אחרות, המוכרות לנו ואהודות על ידינו עוד מספר בראשית. ההשוואה ליעקב מדגישה את חוסר הצדק שאיתו נאלץ דוד להתמודד, ואילו ההשוואה ליוסף מדגישה את גישתו האקטיבית של דוד - שלמרות כל הקשיים אינו נשבר, והולך ונבנה מהקשיים והסכנות.